

INHOUD OF ACHTERGROND?

EEN ONDERZOEK NAAR STEMPATRONEN BIJ DE CD&V-
VOORZITTERSVERKIEZINGEN

Onderzoeksnota
Gent, December 2019

Bram Wauters, Nicolas Bouteica, Audrey Vandeleene & Anna Kern
www.gaspar.ugent.be

Belangrijkste bevindingen

- Er zijn duidelijke verschillen tussen de kiezers van Joachim Coens en Sammy Mahdi (zowel in de eerste als de tweede ronde):
 - o Leeftijd: Coens was de populairste kandidaat bij de 65+'ers (de talrijkste groep binnen de partij). In de andere leeftijdscategorieën (-35 en 35-64 jaar) was Mahdi de populairste kandidaat. In de eerste ronde haalde Joachim Coens maar 9 procent bij -35-jarigen.
 - o Provincie: in West-Vlaanderen won Coens met veel overmacht, maar in alle andere provincies waren de stemmenpercentages van beide kandidaten nagenoeg gelijk (of won Mahdi).
 - o Inhoudelijk: de kiezers van Coens namen duidelijk een rechtser standpunt in, zowel wanneer het gaat over globalisering (migratie), materialisme (milieu), euthanasie als over sociaaleconomische thema's (in vergelijking met kiezers van Mahdi).
 - o Standen: Coens scoorde (enkel in de tweede ronde) beter bij leden die zichzelf Beweging.net'er noemen. Dit lijkt wat contradictorisch met het voorgaande, maar blijkbaar spelen standen nog een rol los van inhoudelijke overwegingen.

- Voor de andere kandidaten in de 1e ronde:
 - o Inhoudelijke overwegingen speelden minder een rol (behalve voor de kiezers van Walter De Donder die inzake globalisering (migratie), materialisme (milieu) en sociaaleconomische thema's duidelijk rechtser standpunten innamen)
 - o Ook waren er voor de kiezers van Walter De Donder sociodemografische verschillen met kiezers van andere kandidaten: hij was vooral populair bij jongeren, mannen en niet-mandatarissen.
 - o De andere kandidaten spraken vooral welbepaalde groepen binnen de partij aan. Hun kiezers verschilden inhoudelijk weinig van die van andere kandidaten. Dit gold voor Vincent Van Peteghem (Oost-Vlamingen en

Beweging.net'ers), Katrien Partyka (Vlaams-Brabanders, Antwerpen, vrouwen en ouderen) en Raf Terwingen (Limburgers). Voor Christophe Vermeulen was het moeilijk om één welbepaald profiel te bepalen.

- De stemadviezen van Terwingen en De Donder hebben weinig effect gehad: net als voor de andere kandidaten uit de eerste ronde verspreidden hun kiezers zich ongeveer gelijkmatig over de kandidaten voor de tweede ronde.
- Sammy Mahdi is er beter dan Joachim Coens in geslaagd om zijn kiezers vast te houden tussen de eerste en de tweede ronde: bijna 95 procent van de Mahdi-kiezers uit de eerste ronde kozen ook voor hem in de tweede, terwijl dit voor Coens maar 90 procent was.

Inleiding

Tussen 21 oktober en 6 december 2019 werden bij CD&V voorzittersverkiezingen gehouden. Zoals bij de meeste Vlaamse partijen zijn het de leden die via rechtstreekse verkiezingen beslissen wie aan het hoofd van de partij komt te staan. Toch zijn voorzittersverkiezingen zelden een hoogmis van basisdemocratie. De macht van de leden is doorgaans eerder beperkt omdat er vaak niet meer dan één kandidaat is of omdat één van de kandidaten door het partijestablishment naar voren wordt geschoven (en het haalt met ruime voorsprong).¹ Dat was niet (openlijk) het geval bij deze voorzittersverkiezingen bij CD&V. Na de sterke nederlaag van de partij bij de laatste federale en Vlaamse verkiezingen en het afhaken van de gedoodverfde kandidaat-voorzitter Hilde Crevits ontstond binnen CD&V een machtsvacuüm dat ruimte creëerde voor een erg open verkiezing. Het was pas de tweede keer op elf voorzittersverkiezingen dat er meerdere kandidaten waren voor het CD&V-voorzitterschap.² Uiteindelijk stelden zich zeven CD&V'ers kandidaat om voorzitter te worden van hun partij zonder dat op één van de kandidaten overduidelijk het label van 'kandidaat van de partijtop' gekleefd kon worden. In de eerste ronde stelden de volgende personen zich kandidaat: Joachim Coens, Walter De Donder, Sammy Mahdi, Katrien Partyka, Vincent Van Peteghem, Raf Terwingen en Christophe Vermeulen. De tweede ronde werd gehouden tussen de twee best scorende kandidaten uit de eerste ronde, nl. Joachim Coens en Sammy Mahdi.

Meer dan ooit tevoren konden leden dus wegen op de beslissing wie de volgende jaren in de cockpit van de partij kwam te zitten. Deze voorzittersverkiezingen vormden dan ook een uitgelezen moment om een onderzoek op te zetten naar de stempatronen bij voorzittersverkiezingen. Veel wetenschappelijke kennis is daar nog niet over. Eerder onderzoek bij de sp.a-voorzittersverkiezingen tussen John Crombez en Bruno Tobback

¹ Pilet, J.-B. and B. Wauters (2014) "The selection of party leaders in Belgium", In: J.-B. Pilet and W. Cross (eds), *The Selection of Political Party Leaders in Contemporary Parliamentary Democracies. A Comparative Study*. London, Routledge: 30-46.

² De vorige keer was in 2004 toen Jo Vandeurzen het haalde van Pieter De Crem en Karel Van Butsel. Zie: Cross, W., Pilet, J-B & Pruyssers, S. (2019). *Dataset Comparative Study of Party Leaders V.2 (COSPAL)*. Ottawa/Brussels.

toonde aan dat achtergrondkenmerken van leden (en dan in het bijzonder de provincie waarin men woonde) een effect hadden, eerder dan inhoudelijke overwegingen.³

Op basis van een grootschalige enquête bij CD&V-leden, gaan we in dit rapport op zoek naar stempatronen, dit wil zeggen dat we nagaan hoe kiezers zich spreiden over de verschillende kandidaten⁴, en welke patronen op basis van socio-demografische achtergrond en op basis van inhoudelijke posities we daarbij kunnen detecteren. Hierna geven we achtereenvolgens een overzicht van stempatronen in de eerste ronde, de verschuivingen tussen de eerste en de tweede ronde en de stempatronen in de tweede ronde. We bespreken eerst de bivariate resultaten (dit wil zeggen het verband tussen het betrokken kenmerk en het stemgedrag), en daarna de multivariate logistische regressie-analyses (waarbij we controleren voor de effecten van verschillende variabelen).

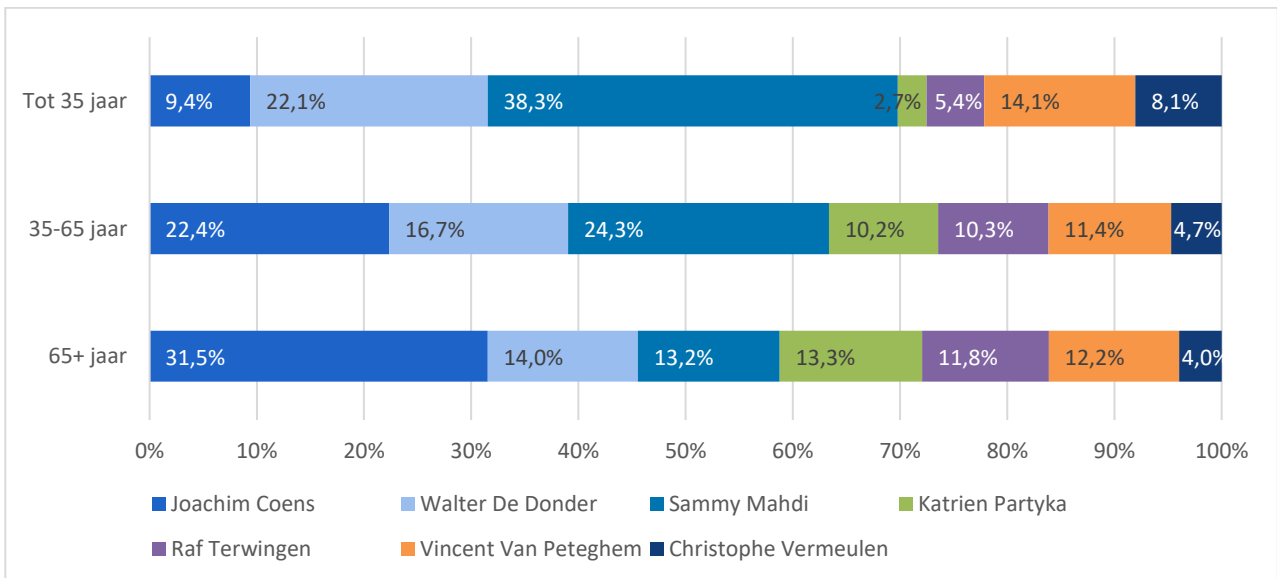
³ Wauters, B. (2016) "Waarom John Crombez partijvoorzitter werd", *Samenleving & Politiek*, 23(2), pp. 4-12

⁴ We geven telkens het percentage dat een kandidaat haalt binnen een bepaalde subgroep binnen de partij. Ook een omgekeerde analyse is mogelijk, waarbij wordt gekeken naar het percentage van bepaalde subgroep binnen alle stemmen van een kandidaat. Maar om verwarring te vermijden, hebben we de resultaten van deze laatste analyse enkel in bijlage toegevoegd.

Stempatronen in de 1^e ronde

Als we, eerst en vooral, kijken naar de **leeftijd** van de CD&V-leden valt op dat Sammy Mahdi veruit de populairste kandidaat was bij de jongeren van de partij. Dat is ook niet zo verwonderlijk als huidig voorzitter van Jong CD&V. Bijna 40 procent van de -35-jarigen stemde in de eerste ronde voor hem. Ook Walter De Donder (22,1%) en Vincent Van Peteghem (14,1%) deden het relatief goed bij de jongeren. Joachim Coens helemaal niet (met slechts 9,4%), maar hij was dan weer de stemmenkampioen bij de oude leden: ruim 30 procent van de 65-plussers stemde voor de West-Vlaming in de eerste ronde. Die laatste groep is ook de meest talrijke in de partij (iets meer dan 50% van de CD&V-leden is ouder dan 65 jaar)⁵ en weegt daarom zwaar door in het geheel.

Figuur 1: Aandeel stemmen per kandidaat per leeftijdscategorie (eerste ronde)

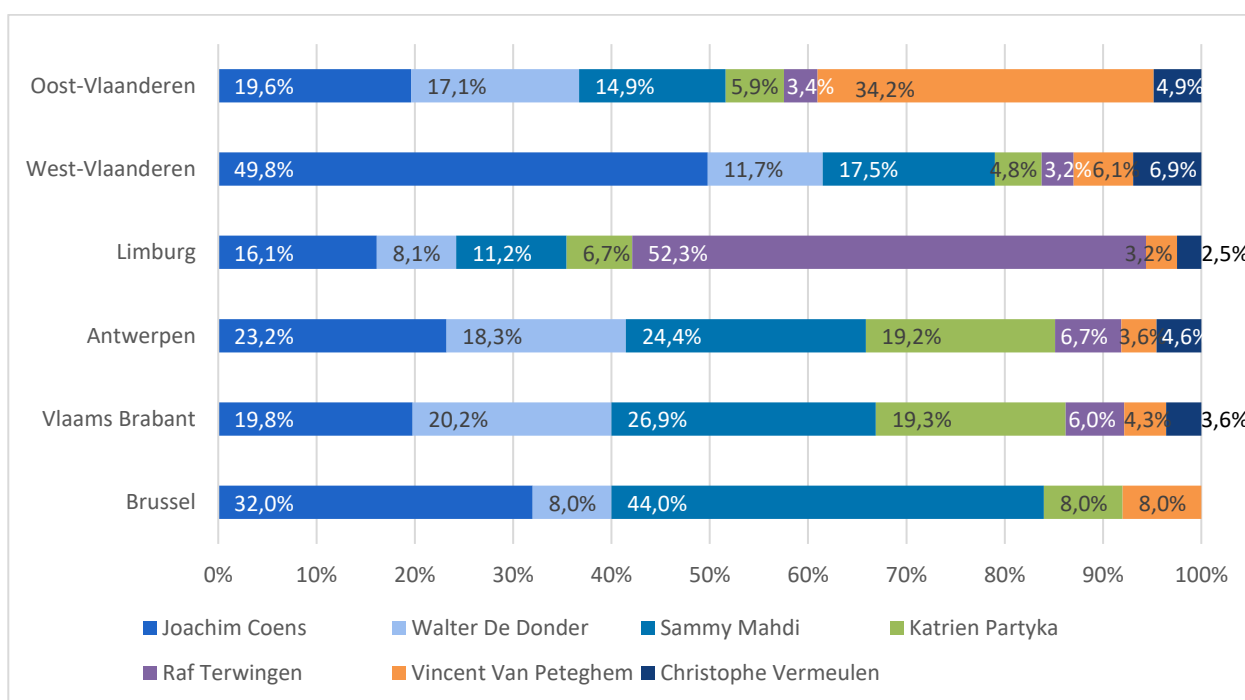

Er was overduidelijk ook sprake van ‘provinciaal stemgedrag’ in de eerste ronde van deze voorzittersverkiezingen. Bijna alle kandidaten scoorden veruit het best in hun eigen **provincie**. Dat was zeker het geval voor de kandidaten uit Limburg en West-Vlaanderen. Zo haalde Raf Terwingen 52,3 procent van de Limburgse stemmen binnen, en Joachim

⁵ Devroe, R., et al. (2017). De partijbasis als microkosmos? De representativiteit van partijleden onderzocht. In B. Wauters (ed.), *Wie is nog van de partij? Crisis en toekomst van partijleden in Vlaanderen*. Leuven, Acco: 23-42.

Coens 49,8 procent in West-Vlaanderen. Sammy Mahdi haalde ook bijna de helft van de stemmen in Brussel, zijn geboorteplaats – maar het aantal respondenten uit Brussel was beperkt. In de provincie Vlaams-Brabant, waaruit drie kandidaten afkomstig waren, haalde Sammy Mahdi het meeste stemmen. Katrien Partyka en Walter De Donder scoorden er dan weer nauwelijks beter dan de West-Vlaming Joachim Coens. Verder viel op dat Mahdi en Partyka beter dan gemiddeld scoorden in de provincie Antwerpen. De populariteit in Antwerpen had Sammy Mahdi wellicht te danken aan de actieve steun van een aantal Jong CD&V'ers uit die provincie. Katrien Partyka was via haar levensgezel Koen Van den Heuvel dan weer verbonden met deze provincie. Ten slotte viel op dat Christophe Vermeulen iets populairder was in zijn geboorteprovincie (West-Vlaanderen) dan in de provincie waar hij woont (Oost-Vlaanderen).

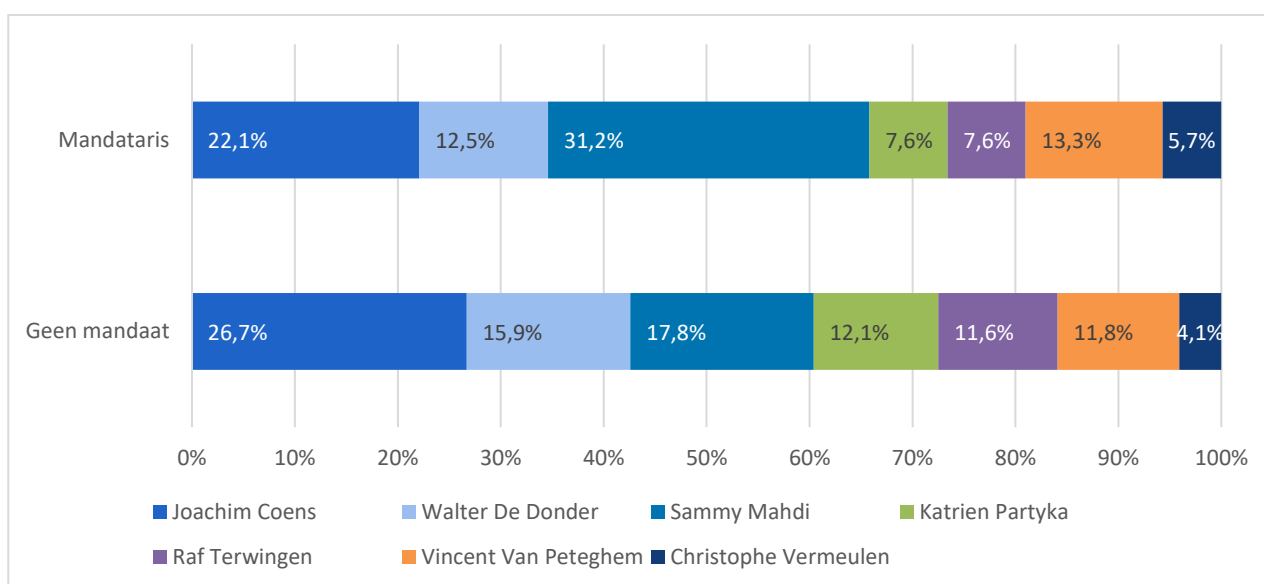
Figuur 2: Aandeel stemmen per kandidaat per provincie (eerste ronde)

Wie een **verkozen mandaat** heeft (hetzij op nationaal of op lokaal niveau) koos opvallend veel voor Mahdi (31,2%) in vergelijking met 'gewone' leden zonder verkozen mandaat. Coens (26,7%) deed het dan weer iets beter bij CD&V'ers zonder verkozen mandaat. Het relateert de indruk die er bij sommigen bestond dat Joachim Coens de kandidaat van het

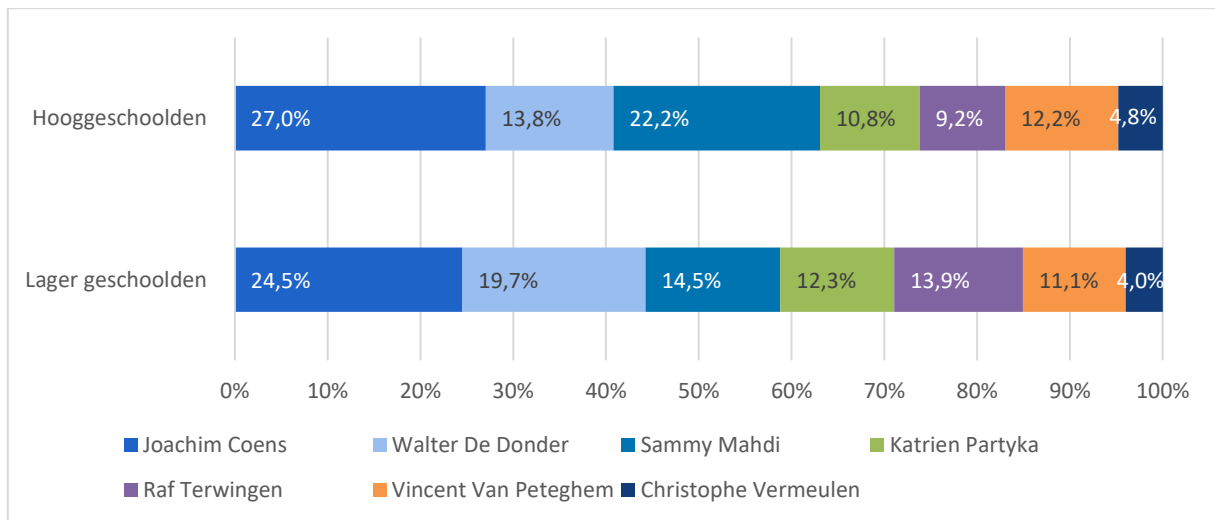
establishment was omdat Hilde Crevits hem zou gesteund hebben. De populariteit van Mahdi bij verkozen mandatarissen valt misschien te verklaren door het feit dat zij meer aandacht hebben voor het vernieuwende imago dat op hem werd gekleefd. Coens werd een klassieker CD&V-imago toegedicht dat blijkbaar ‘gewone’ leden meer aansprak. Ook Walter De Donder was populairder bij leden die geen gemeenteraadslid of parlements lid zijn. Dit is trouwens de enige kandidaat voor wie dit kenmerk in de multivariate regressie een significant verschil geeft (zie verderop).

Figuur 3: Aandeel stemmen per kandidaat voor al dan niet een mandaat bekleden (eerste ronde)

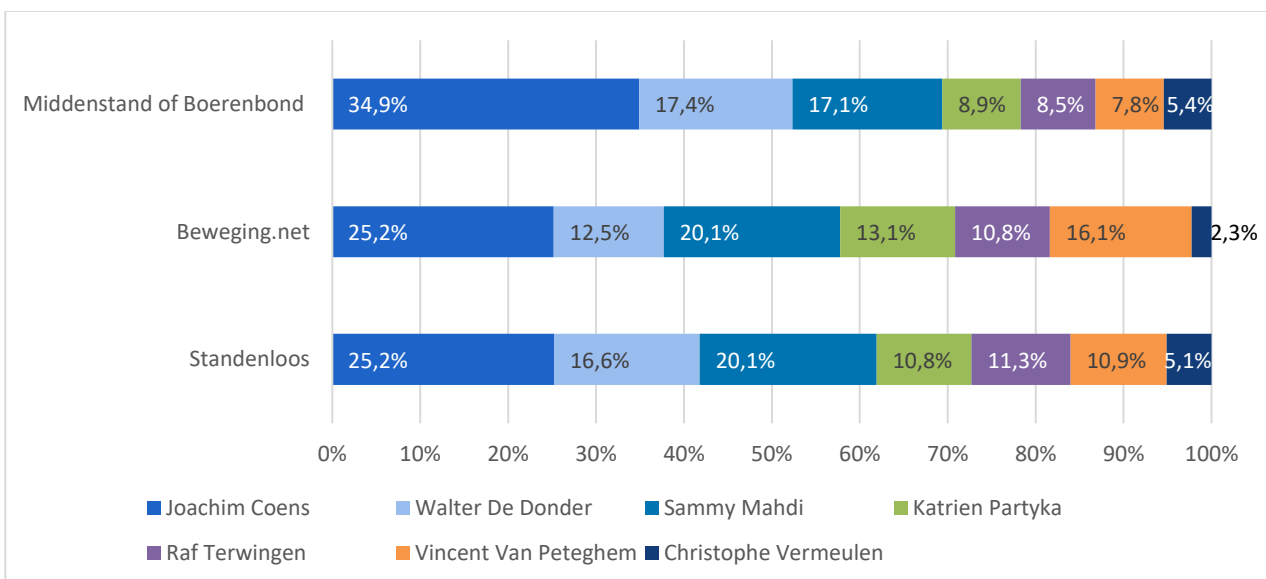
Met betrekking tot de **scholingsgraad** viel op dat Coens ongeveer even goed scoorde bij lager geschoolden (24,5%) als bij hooggeschoolden (27,0%). Mahdi kon eerder als een kandidaat van de hooggeschoolden beschouwd worden (22,2% tegenover 14,5% bij laaggeschoolden). De Donder en Terwingen deden het relatief goed bij lager geschoolden. Maar al bij al heeft dit kenmerk (ook in de multivariate analyse) niet zoveel impact gehad.

Figuur 4: Aandeel stemmen per kandidaat per scholingsgraad (eerste ronde)

Wat de **standen** binnen de partij betreft: de overgrote meerderheid van de CD&V'ers die deelnam aan de bevraging omschreef zichzelf als 'standenloos' (65,4%). 23,2 procent rekende zichzelf tot Beweging.net, 7,2 procent tot de middenstand en 4,1 procent tot de Boerenbond. De effecten op het stemgedrag waren niet erg uitgesproken. Vincent Van Peteghem en Katrien Partyka scoorden iets beter dan gemiddeld bij de leden die zichzelf tot Beweging.net rekenden. Joachim Coens was (ondanks het ACW-imago van zijn vader) in de eerste ronde populairder dan de rest bij Boerenbonders en middenstanders, met 35 procent.

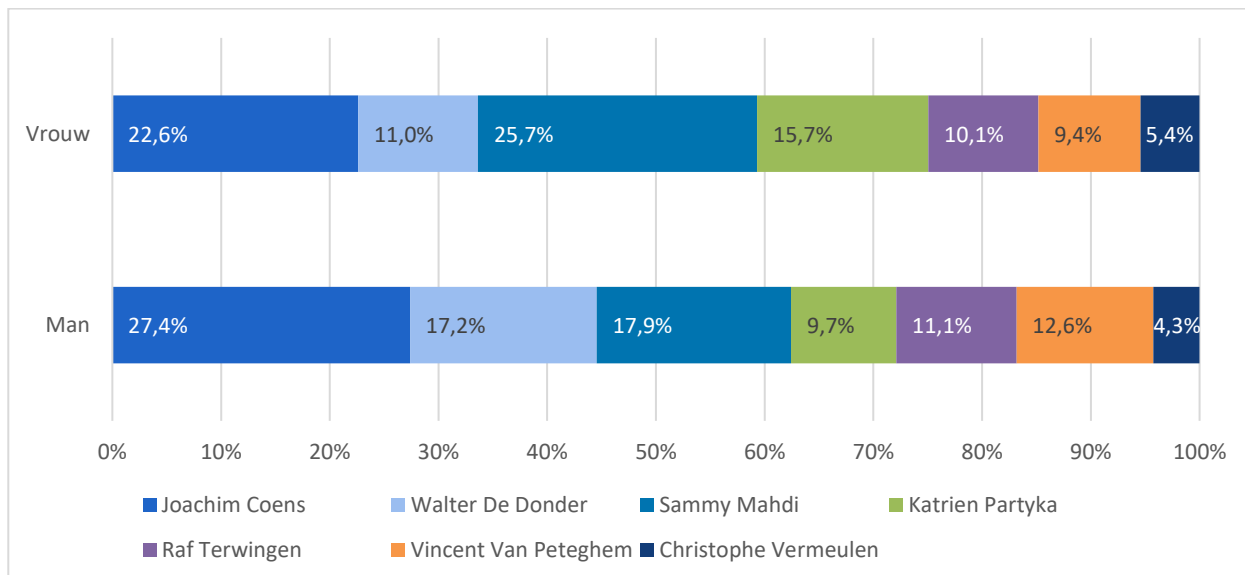
Figuur 5: Aandeel stemmen per kandidaat per stand (eerste ronde)

We keken verder naar het **geslacht** van de leden. Daarbij viel op dat Mahdi de populairste kandidaat was bij vrouwen. Ruim een kwart van de vrouwelijke CD&V-leden verkoos hem. Coens kon rekenen op de steun van 22,6 procent van de vrouwelijke stemmen, wat toch iets minder is dan zijn stemmenaandeel bij mannelijke kiezers. Ook Walter De Donder scoorde beter bij mannen dan bij vrouwen.

Katrien Partyka kon slechts 15,7 procent van de vrouwelijke leden bekoren. Dat is opvallend weinig in een verkiezingsrace waarin ze de enige vrouwelijke kandidaat was. ‘Vrouw en Maatschappij’ is binnen CD&V bovendien een sterke geleding. Ze scoorde wel merkkelijk beter bij vrouwelijke CD&V-leden dan bij mannelijke leden (15,7 procent versus 9,7 procent), maar ze was dus lang niet de populairste kandidaat bij de vrouwelijke leden.

Figuur 6: Aandeel stemmen dat elke kandidaat haalt bij vrouwelijke en mannelijke kiezers (eerste ronde)

Ook **op inhoudelijk vlak** waren er verschillen tussen de achterban van een aantal kandidaten te vinden. Dat is opmerkelijk omdat er tijdens de campagne niet zo heel veel grote inhoudelijke verschillen naar boven kwamen tussen de kandidaten. Allen benadrukten dat ze een centrumkoers wilden blijven varen, en namen (met uitzondering van Walter De Donder over migratie) geen uitgesproken standpunten in die zeer verschillend waren van die van andere kandidaten. We moeten er wel aan toevoegen dat de inhoudelijke opdeling vooral geldt voor de kiezers van de drie best scorende kandidaten

(Coens, Mahdi en De Donder) en veel minder voor de andere kandidaten waar vooral achtergrond (provincie, geslacht, etc...) de voornaamste rol speelde.

Op basis van inhoudelijke opinie-vragen in onze enquête construeerden we vier inhoudelijke schalen, die elk betrekking hebben op een breuklijn in de Belgische politiek. Het gaat meer bepaald over de globaliseringsdimensie (migratie en EU)⁶, de materialistische dimensie (milieu versus economie)⁷, de communautaire dimensie⁸, en de sociaaleconomische dimensie⁹. Bijkomend werd de levensbeschouwelijke dimensie gemeten aan hand van de antwoorden op één vraag die de houding ten opzichte van een verdere uitbreiding van euthanasie¹⁰ in kaart brengt. Er werden per dimensie schalen opgebouwd op basis van meerdere items (met uitzondering van de levensbeschouwelijke dimensie), waarbij een hogere score telkens een gesloten, economisch prioritair, Vlaams, conservatief of rechts standpunt inhoudt.

Op de **globaliseringsdimensie** (die betrekking heeft op migratie en houding t.o.v. EU) waren de grootste verschillen tussen de kiezersgroepen te vinden. De kiezers van Walter De Donder hielden er (weinig verrassend) de meest gesloten houding op na met een gemiddelde score van 3,88 op 5. De kiezers voor Sammy Mahdi hadden dan weer een meer open houding (hoewel de gemiddelde score van 2,77 nog altijd dichterbij de

⁶ Opgebouwd op basis van antwoorden op volgende stellingen 'Immigranten moeten zich verplicht aanpassen aan de gewoontes van dit land', 'De Europese integratie is te ver gegaan' en 'Immigratie is een ernstige bedreiging voor onze nationale identiteit'.

⁷ Opgebouwd op basis van antwoorden op volgende stellingen 'Er moeten strengere maatregelen genomen worden voor de bescherming van het milieu' (omgekeerd gecodeerd) en 'Ons land moet een CO2-belasting invoeren' (omgekeerd gecodeerd)

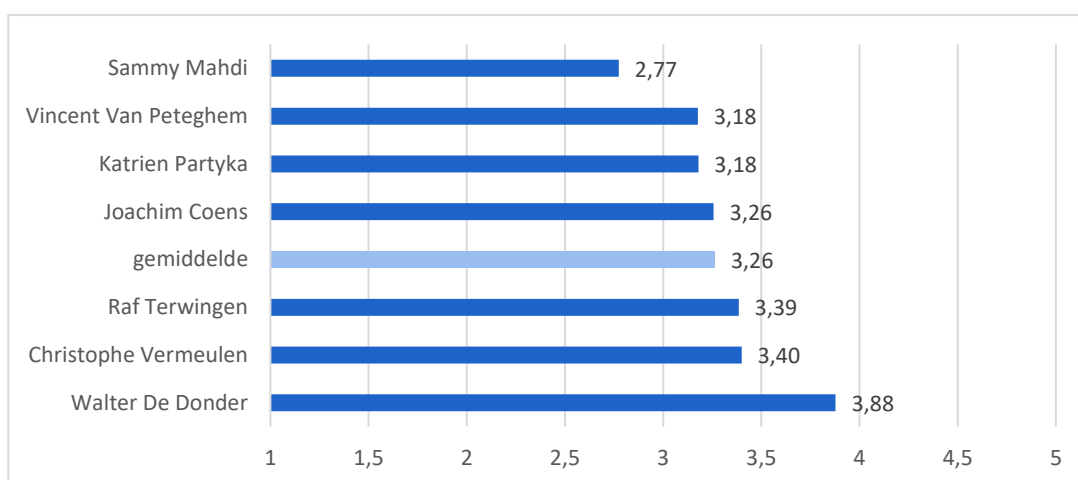
⁸ Opgebouwd op basis van antwoorden op volgende stellingen 'We zouden meer macht moeten overdragen aan de regio's in dit land' en 'We moeten bepaalde bevoegdheden herfederaliseren, d.i. van Vlaanderen terug overhevelen naar het Belgische niveau' (omgekeerd gecodeerd)

⁹ Opgebouwd op basis van antwoorden op volgende stellingen 'Inkomsten en rijkdom moeten meer worden herverdeeld dan nu het geval is' (omgekeerd gecodeerd) en 'Er mag niet bespaard worden in de sociale zekerheid' (omgekeerd gecodeerd)

¹⁰ Concreet gaat het over de stelling 'De voorwaarden waaronder euthanasie wettelijk mogelijk is moeten verder versoepeld worden' (omgekeerd gecodeerd)

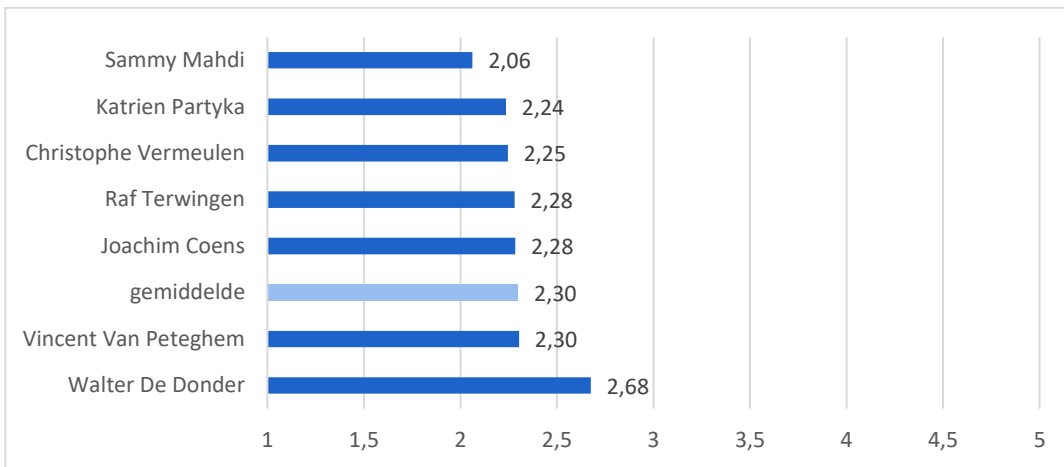
gesloten pool ligt dan tegen de open pool). Dit is verwonderlijk omdat hij tijdens de campagne zich inhoudelijk helemaal niet in die richting geprofileerd had. Omdat er geen inhoudelijke redenen zijn om aan te nemen dat Mahdi-kiezers meer open zijn ten opzichte van migratie, vermoeden we dat zijn familiale (migratie-)achtergrond ervoor gezorgd heeft dat leden die kritischer staan ten opzichte van migratie minder voor hem gewonnen waren.

Figuur 7: Gemiddelde positie inzake standpunten over globalisering op een schaal van 1 (open) tot 5 (gesloten) voor kiezers per kandidaat

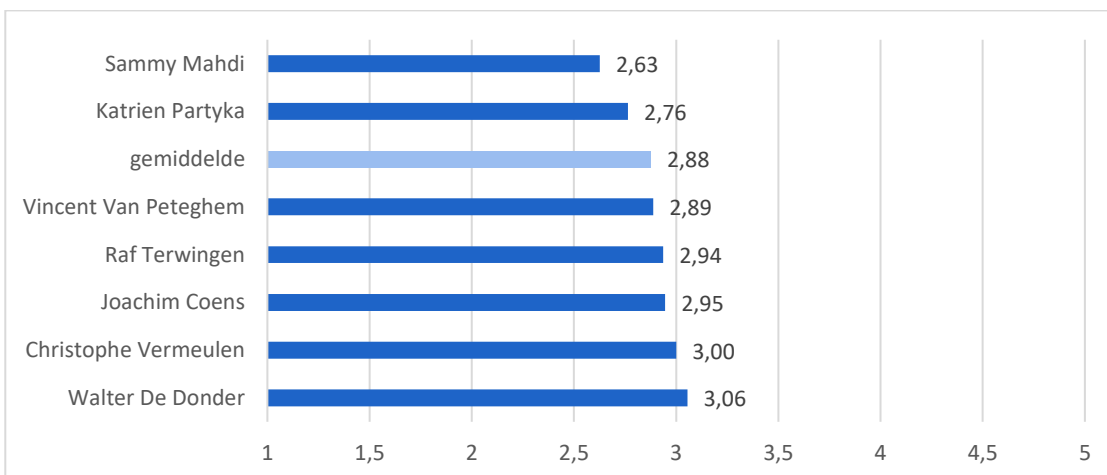
Op de **materialistische dimensie**, die overwegingen over milieu en economie tegenover elkaar zet, waren de onderlinge verschillen kleiner. Enkel kiezers van Walter De Donder gaven iets meer prioriteit aan economie dan aan milieu, en omgekeerd weken de kiezers van Sammy Mahdi iets af van die van andere kandidaten, in de zin dat ze meer aandacht aan milieu geven ten nadele van economische overwegingen.

Figuur 8: Gemiddelde positie inzake standpunten over milieu en economie op een schaal van 1 (milieu) tot 5 (economie) voor kiezers per kandidaat

Ook op de **communautaire dimensie** waren de verschillen eerder beperkt, en ook hier telde Sammy Mahdi iets meer Belgischgezinden onder zijn kiezers, en De Donder iets meer Vlaamsgezinden. Nochtans probeerde Joachim Coens zich in de campagne als een iets Vlaamsgezindere kandidaat dan de rest te profileren, maar daar vinden we weinig van terug in de resultaten.

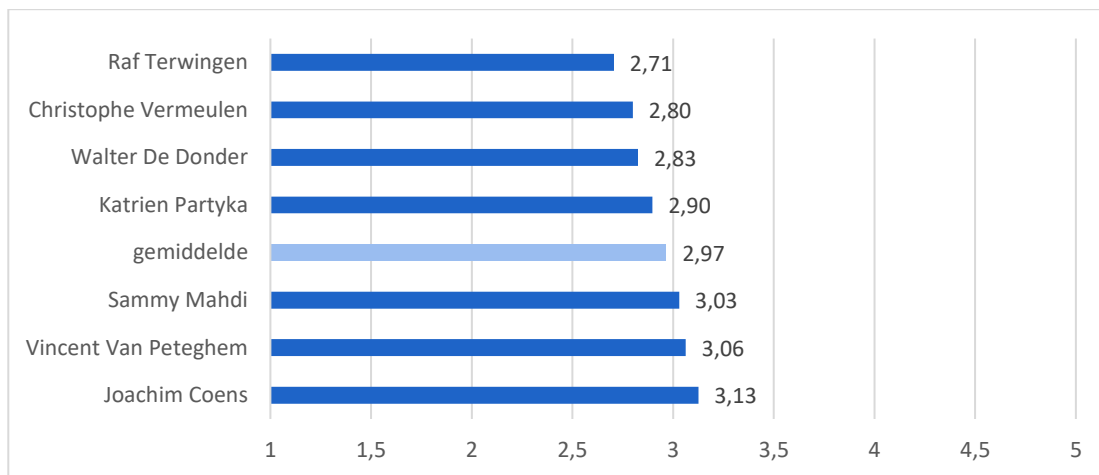
Figuur 9: Gemiddelde positie inzake standpunten over communautaire thema's op een schaal van 1 (Belgischgezind) tot 5 (Vlaamsgezind) voor kiezers per kandidaat

Op de **levensbeschouwelijke dimensie**, die neerkwam op de houding tegenover een verdere uitbreiding van euthanasie, sprongen de kiezers van Joachim Coens er uit met de meest conservatieve houding. Dit was trouwens de enige keer in de eerste ronde dat de standpunten van de Coens-kiezers sterk afweken van het algemeen gemiddelde. Er was

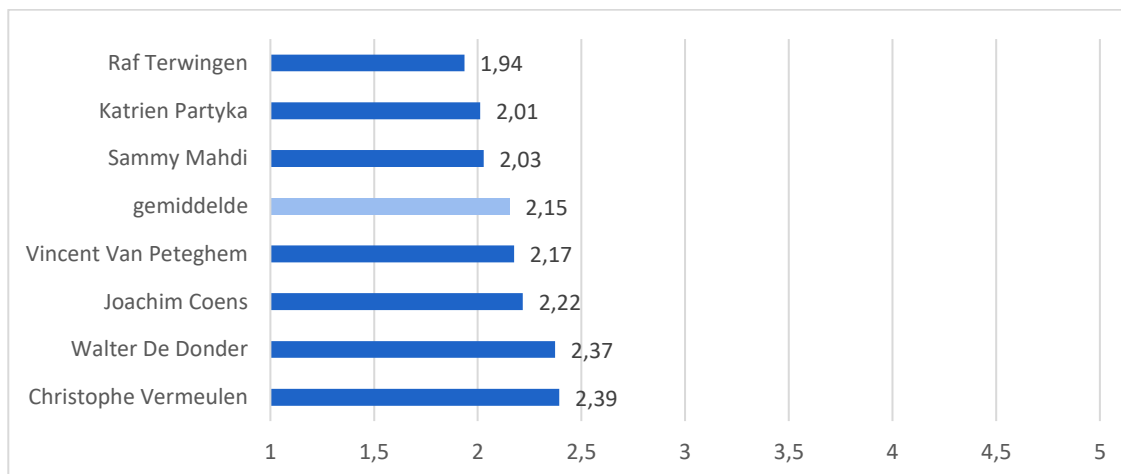
tijdens de campagne wat discussie over de uitbreiding van euthanasie, en Joachim Coens nam daarover ook duidelijk stelling in.

Figuur 10: Gemiddelde positie inzake standpunten over euthanasie op een schaal van 1 (uitbreiding) tot 5 (geen verdere uitbreiding) voor kiezers per kandidaat

Tot slot is er de **sociaaleconomische dimensie**. Ook hier waren de verschillen tussen de kiezersgroepen eerder gering te noemen. De kiezers van Raf Terwingen waren het meest links op sociaal-economisch vlak, die van Christophe Vermeulen en Walter De Donder dan weer het meest rechts.

Figuur 11: Gemiddelde positie inzake standpunten over sociaaleconomische thema's op een schaal van 1 (links) tot 5 (rechts) voor kiezers per kandidaat

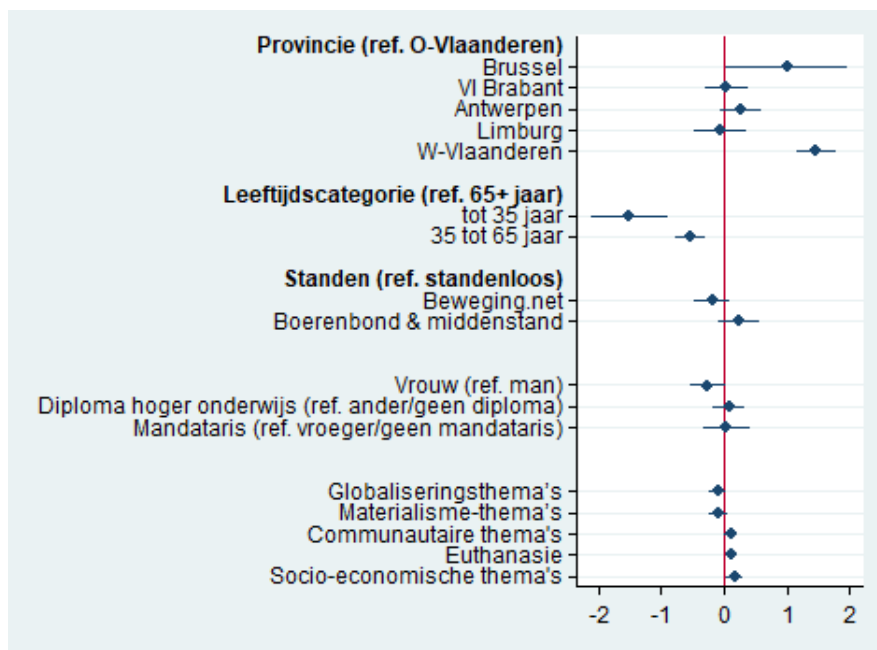

We hebben per kandidaat ook een **multivariate analyse** uitgevoerd: het effect van een variabele werd daarbij gemeten en tegelijkertijd werd gecontroleerd voor effecten van andere variabelen. Onderstaande logistische regressies geven telkens de kans weer dat

er voor een bepaalde kandidaat gestemd werd t.o.v. de kans dat er niet voor die kandidaat gestemd werd. Bolletjes (die geschatte effecten weergeven) rechts van de nul-lijn geven weer dat de kans om voor die persoon te stemmen groter is, bolletjes links ervan geven een kleinere kans weer. Als de lijntjes die door de bolletjes gaan (betrouwbaarheidsintervallen) de nul-lijn raken, dan is het effect niet significant (en zou het ook door toeval kunnen verklaard worden). Als ze niet raken, dan is het wel significant. We moeten dus vooral kijken naar die geschatte effecten (bolletjes) waarbij het betrouwbaarheidsinterval (lijntje) de nul-lijn niet raken.

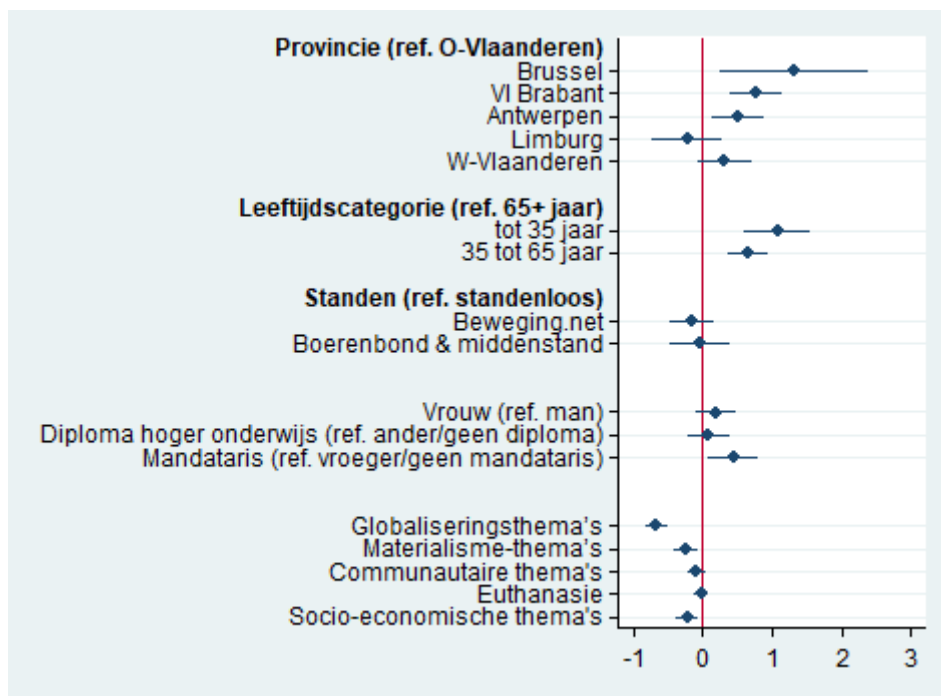
We beginnen met **Joachim Coens**. Twee sociaal-demografische kenmerken zorgen voor significante verschillen, net als twee inhoudelijke kenmerken. De twee sociaal-demografische kenmerken zijn leeftijd en provincie. De kans om Coens te stemmen is duidelijk veel groter bij 65+'ers en bij West-Vlamingen (in vergelijking met Oost-Vlamingen als referentie-categorie) (bolletjes ver verwijderd van de nul-lijn). Voor twee inhoudelijke thema's (sociaal-economische dimensie en euthanasie) zijn de verschillen ook significant (lijntje raken de nul-lijn niet), maar duidelijk kleiner. Kiezers die zichzelf rechtser positioneren op sociaal-economisch vlak en kritischer staan ten opzichte van uitbreiding van euthanasie hadden in de eerste ronde een grotere kans om Coens te stemmen.

Figuur 12: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de kansverhouding weergeeft om voor Coens te stemmen

Voor **Sammy Mahdi** zijn provincie en leeftijd ook significant, maar in een andere richting. Hij is populairder in Brussel, Vlaams-Brabant en Antwerpen, en (erg uitgesproken) bij jongeren en bij mensen tussen 35 en 64 jaar. Hij is ook iets populairder bij mandatarissen (leden met een gemeentelijk, regionaal of nationaal verkozen mandaat). Ook inhoudelijke opvattingen zorgen voor uitgesproken en significante verschillen: leden die een meer open houding hebben inzake globaliseringsdiscussies, die milieu boven economische overwegingen plaatsen en die linkser zijn op sociaal-economisch vlak, hadden een significant grotere kans om voor Mahdi te stemmen.

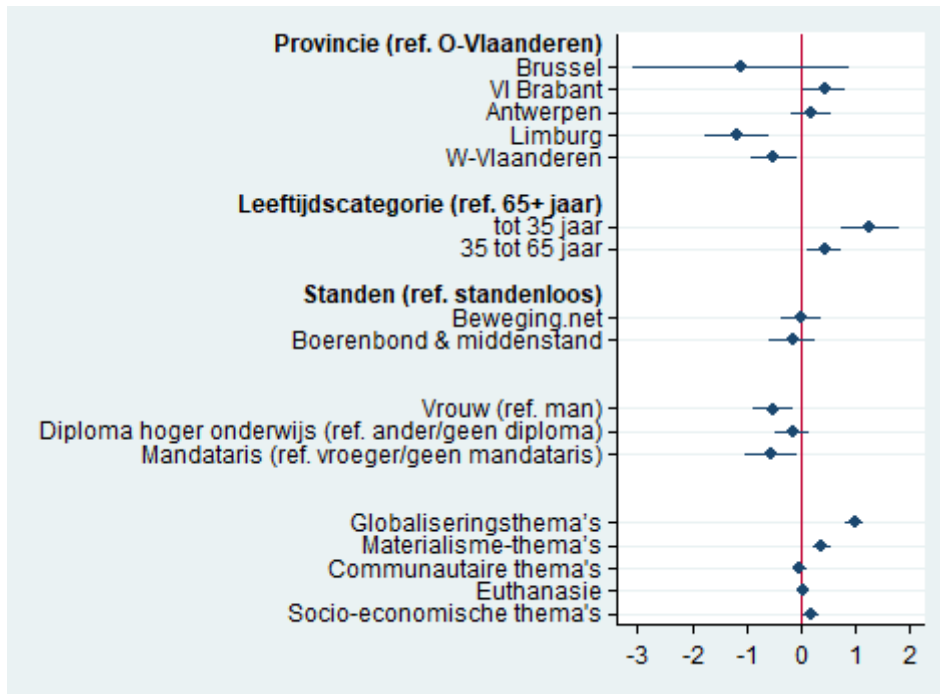
Figuur 13: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de kansverhouding weergeeft om voor Mahdi te stemmen

De kiezers van **Walter De Donder** hebben over het algemeen een zeer duidelijk profiel. Hij was iets populairder in Vlaams-Brabant, en iets minder populair in Limburg en West-Vlaanderen, maar de provinciale effecten zijn in vergelijking met andere kandidaten niet echt uitgesproken. Hij was, een beetje verrassend, vooral populair bij jongeren, en verder bij mannelijke leden en bij niet-mandatarissen. Ook de inhoudelijke standpunten zorgen voor een duidelijke opdeling: leden die kritischer stonden ten opzichte van migratie en ten

opzichte van milieu-inspanningen en leden die rechtser zijn op sociaaleconomisch vlak hebben een grotere kans om voor hem te stemmen.

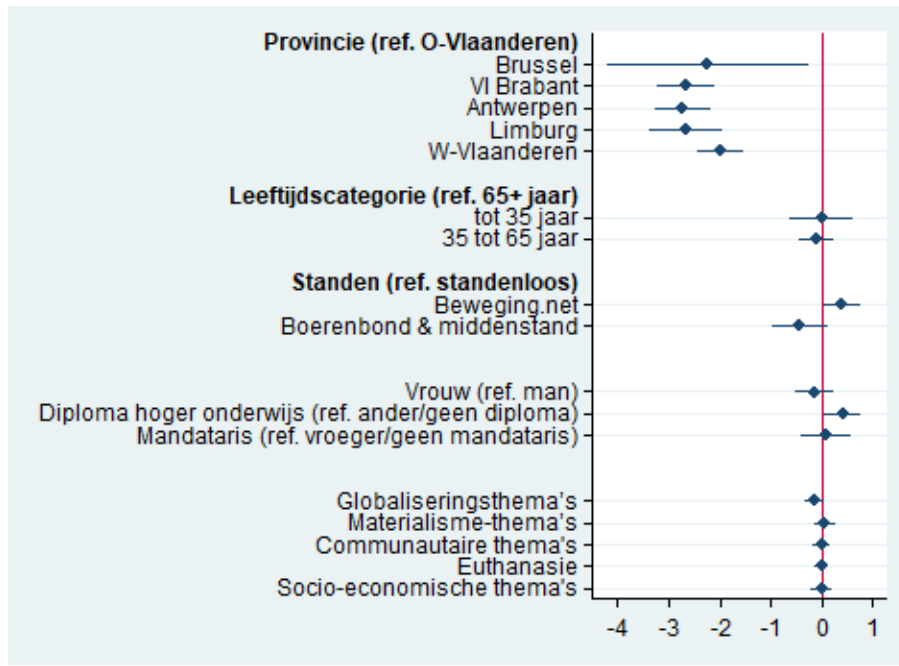
Figuur 14: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de kansverhouding weergeeft om voor De Donder te stemmen

Voor alle kandidaten die nu volgen (en die dus een kleiner stemmenaandeel haalden) spelen de inhoudelijke standpunten een minder grote rol. Kiezers voor deze kandidaten onderscheidden zich van niet-kiezers vooral op basis van socio-demografische kenmerken (provincie en geslacht) of basis van de stand waartoe men behoort.

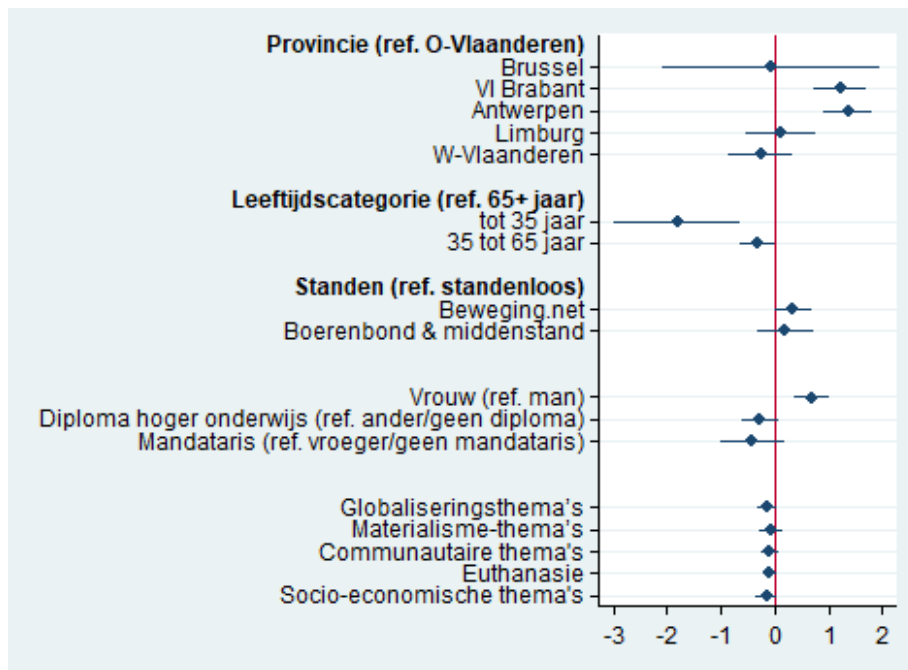
Dat geldt voor **Vincent Van Peteghem** die in Oost-Vlaanderen (dat als referentiecategorie fungeert) significant veel populairder was dan in alle andere provincies, en die significant meer aanhang had bij leden die zich tot Beweging.net rekenen en bij hooggeschoolden. De andere variabelen (inclusief de inhoudelijke standpunten) zorgen voor geen significante verschillen.

Figuur 15: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de kansverhouding weergeeft om voor Van Peteghem te stemmen

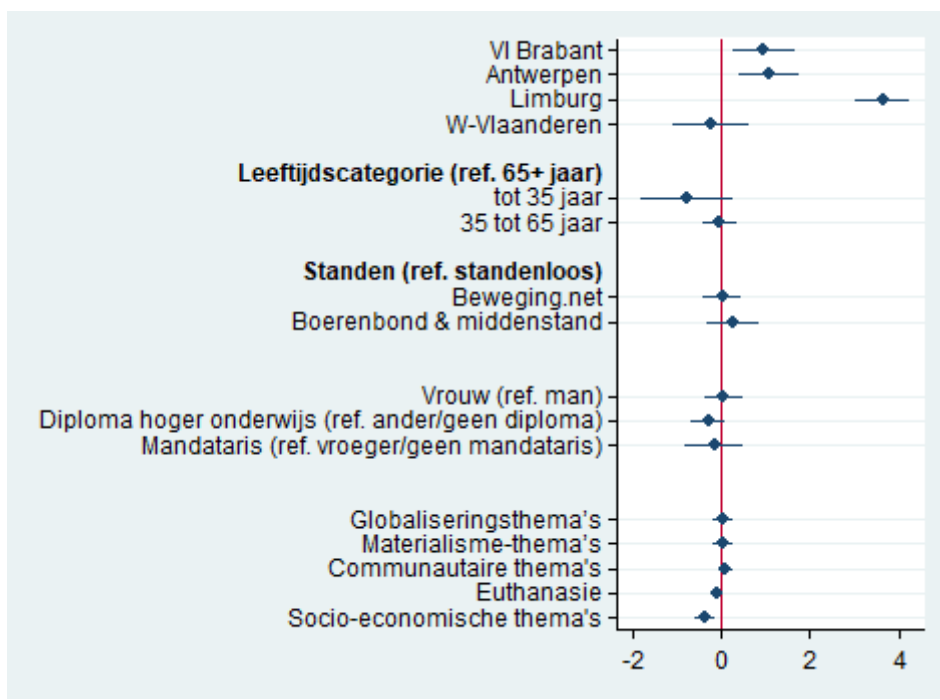
Hetzelfde geldt voor **Katrien Partyka**, die meer stemmen haalde in Vlaams-Brabant en Antwerpen, die populairder was bij 65+'ers en bij vrouwen, maar waar inhoudelijke standpunten niet zorgden voor een significante opdeling.

Figuur 16: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de kansverhouding weergeeft om voor Partyka te stemmen

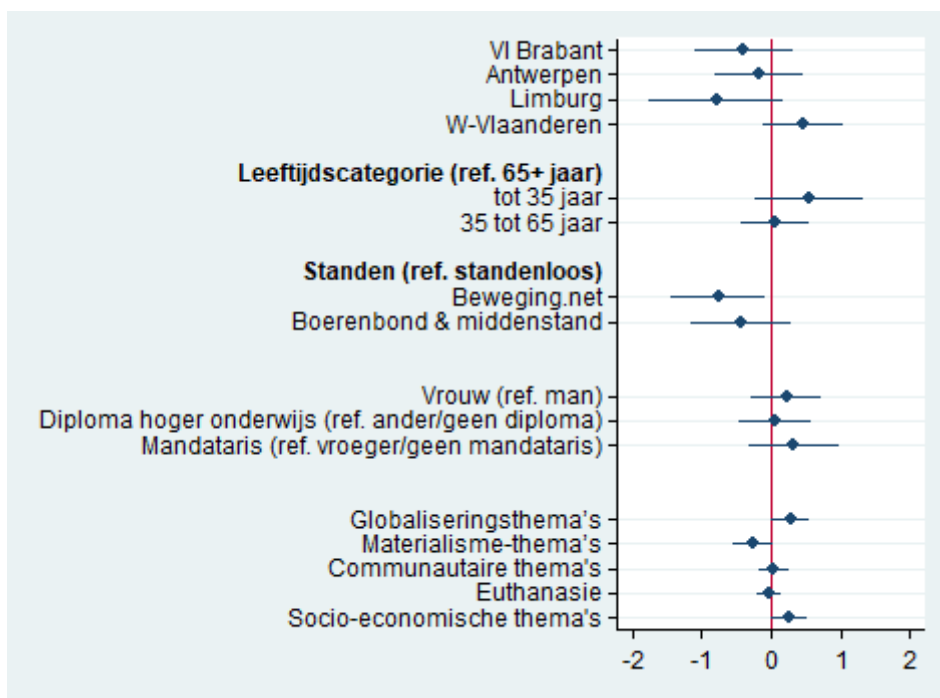
Bij **Raf Terwingen** speelt een zeer sterk provincie-effect: hij was duidelijk veel populairder in Limburg dan elders, al was de kans om voor hem te stemmen ook groter in Antwerpen en Vlaams-Brabant (in vergelijking met Oost-Vlaanderen). Er is een klein significant effect voor de sociaaleconomische standpunten: kiezers die zich meer ter linkerzijde situeren, hadden een grotere kans om voor Terwingen te stemmen.

Figuur 17: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de kansverhouding weergeeft om voor Terwingen te stemmen

Voor **Christophe Vermeulen** vallen er weinig patronen te onderkennen (deels ook door het gering aantal stemmen dat hij binnenhaalde). De kans dat Beweging.net'ers voor hem stemmen was licht kleiner, net als de kans dat mensen die een open houding aannemen ten opzicht van globalisering voor hem stemden.

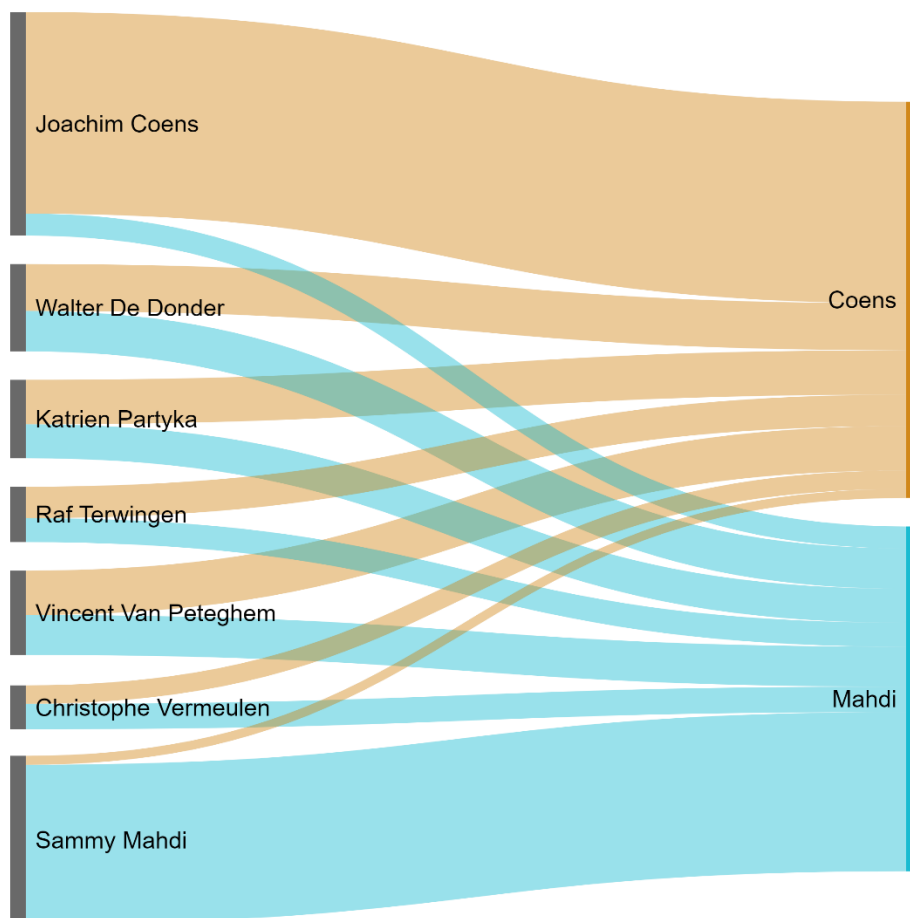
Figuur 18: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de kansverhouding weergeeft om voor Vermeulen te stemmen

Stemgedrag van de eerste naar de tweede ronde

Aangezien geen enkele kandidaat in de eerste ronde meer dan 50 procent van de stemmen haalde, moest een tweede ronde tussen Sammy Mahdi en Joachim Coens uitsluitsel brengen. Onderstaande grafiek brengt in beeld hoe de kiezers daarbij verschoven.

Figuur 19: Stemgedrag van de eerste naar de tweede ronde

Drie zaken vallen op. Ten eerste bleek dat de kiezers van de meeste kandidaten uit de eerste ronde zich verdeelden volgens de uitslag van de tweede ronde (53 procent voor Coens en 47 procent voor Mahdi): Coens haalde bij zowat elke kandidaat uit de eerste ronde iets meer dan 50 procent van de stemmen, en Mahdi net iets minder dan 50 procent. Christophe Vermeulen was daarbij de enige uitzondering. Een groter deel van zijn kiezers

koos uiteindelijk voor Mahdi. Mogelijk gaat het over een aantal jongere leden (die vrij talrijk waren bij beide kandidaten) die de overstap tussen beide maakten.

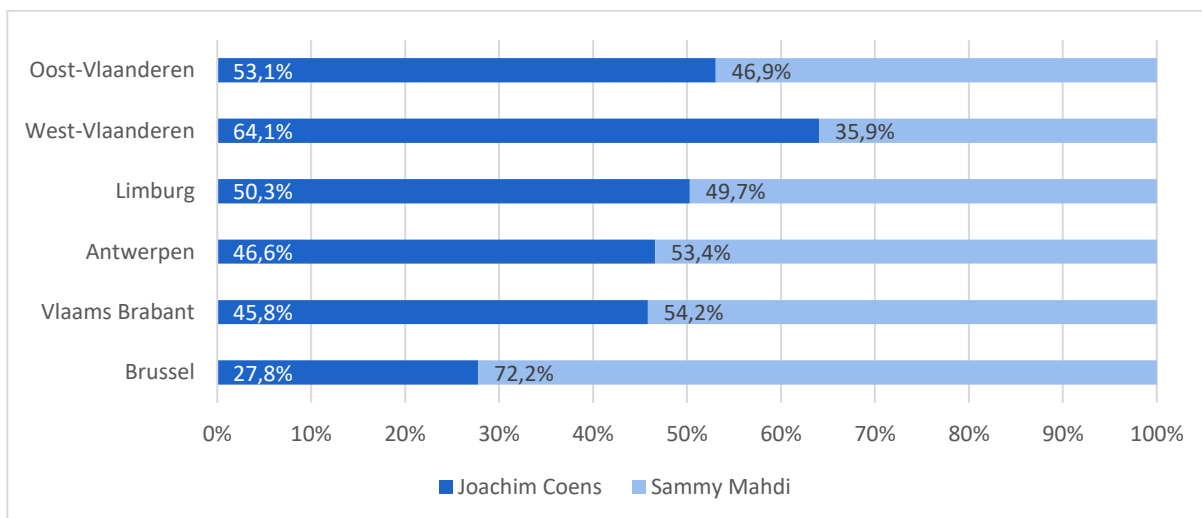
Een tweede opvallende vaststelling is dat Joachim Coens iets meer van zijn kiezers uit de eerste ronde verloor aan Mahdi dan omgekeerd: 9,8 procent van de Coens-aanhang uit eerste ronde stapte over naar het kamp Mahdi, en slechts 5,3 procent maakte de omgekeerde beweging. Dit bevestigt het beeld dat Mahdi de wind in de zeilen had in de tweede ronde.

Tenslotte toont bovenstaande figuur ook aan dat zogenaamde 'endorsements', waarbij kandidaten uit de eerste ronde stemadvies geven voor de tweede ronde, niet gewerkt hebben bij deze voorzittersverkiezingen. Zowel Walter De Donder als Raf Terwingen schaarden zich openlijk achter de kandidatuur van Coens, maar hun aanhang uit de eerste ronde stemde niet unaniem voor Coens in de tweede ronde: 53,7 procent van de kiezers van De Donder stapte over naar Coens, en 56,8 procent van de kiezers van Terwingen. Die percentages liggen dicht in de buurt van de uiteindelijke 53% van de leden die Coens verkoos boven Mahdi.

Stempatronen in de tweede ronde

Ook in de tweede ronde werden de stempatronen van de leden in kaart gebracht. Als we kijken naar het stemgedrag per provincie valt vooral het West-Vlaams chauvinisme op: 64,1 procent van de leden heeft er voor Joachim Coens gestemd. In geen enkele andere provincie is het verschil in vergelijking met de uiteindelijke uitslag zo groot als in de kustprovincie. Tenzij in Brussel misschien waar 72 procent voor Sammy Mahdi koos, maar het aantal leden ligt daar een heel stuk lager. De stelling dat Joachim Coens zijn overwinning voor een groot stuk aan zijn eigen provincie te danken heeft, wordt hiermee ondersteund. In de andere provincies kwam de verdeling veel meer in de buurt van een fifty-fifty-verdeling. Daarbij valt wel op dat Sammy Mahdi de populairste was in Antwerpen en Vlaams-Brabant. Een vaststelling die in de lijn ligt van wat we ook al in de eerste ronde zagen.

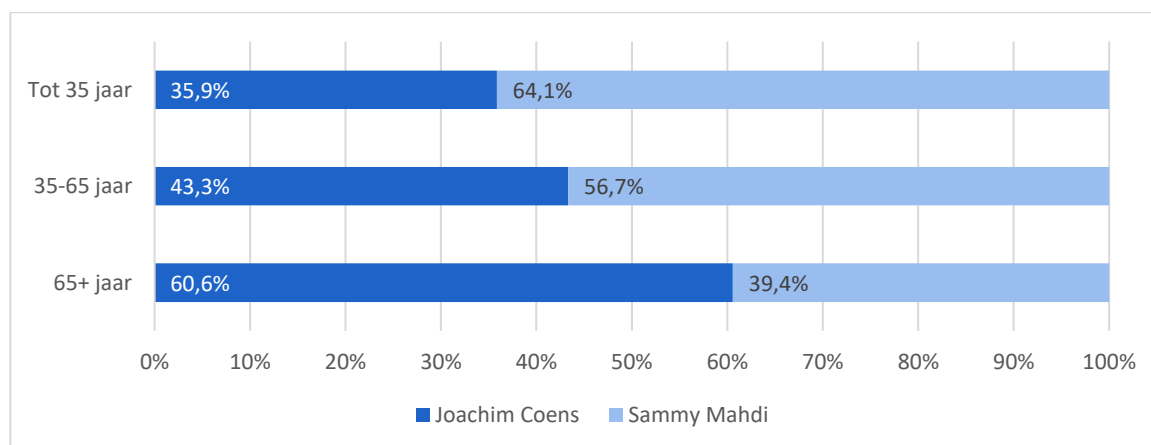
Figuur 20: Aandeel stemmen per kandidaat per provincie (tweede ronde)

De overwinning van Coens was niet enkel gebaseerd op zijn goede West-Vlaamse score, maar hij deed het (net als in de eerste ronde) ook significant beter dan Mahdi bij de grote groep oudere partijleden. 60,6 procent van de leden die 65 jaar of ouder zijn, stemde voor hem. Als je weet dat iets meer dan 50 procent van de leden van CD&V ouder is dan 65

jaar¹¹, dan kan je besluiten dat hier een belangrijk aandeel de overwinning van Coens lag. In de groep tussen 35 en 65 kon hij nog slechts op 43,3 procent van de stemmen rekenen en bij de -35-jarigen daalde dit zelfs tot 35,9 procent. Sammy Mahdi scoorde bij de groep tot 65 jaar dus een heel stuk beter dan Coens.

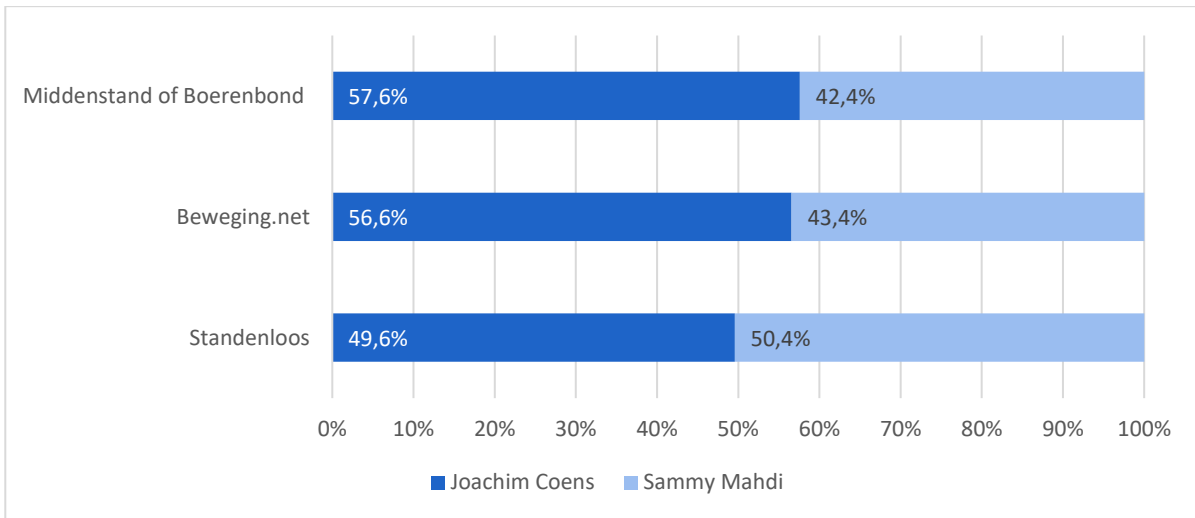
Figuur 21: Aandeel stemmen per kandidaat per leeftijd (tweede ronde)

Wanneer we kijken naar het stemgedrag per stand valt op dat de grootste stand binnen de partij, nl. *Beweging.net*, meer voor Coens heeft gestemd (56,6%) dan Sammy Mahdi. Dat is anders dan in de eerste ronde (waar een *Beweging.net*-etiket vooral leidde naar een stem voor Van Peteghem en Partyka). En het stemmen gebeurde niet in blok want ook ruim 43% van de leden die zich tot *Beweging.net* rekenen, kozen voor Mahdi. Het zou dus overdreven zijn om Coens een voorzitter van het *Beweging.net* te noemen. Bovendien was Coens ook bij de middenstanders en de Boerenbonders de populairste kandidaat. Bij de grootste groep van standenlozen was de verdeling ongeveer gelijk. Mahdi scoorde bij de leden van de verwante zuilorganisaties misschien iets minder goed omdat hij zich ook het meest kritisch heeft uitgelaten over het al dan niet behouden van de bevoorrechte relaties met de traditioneel bevriende middenveldorganisaties en over de ARCO-kwestie.

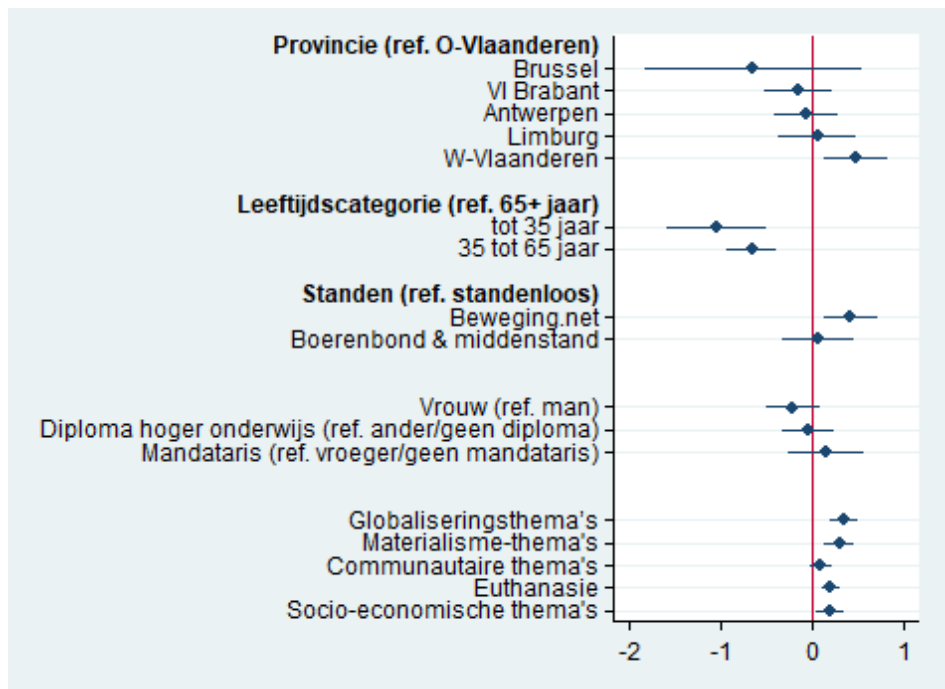
¹¹ Devroe, R., et al. (2017). De partijbasis als microkosmos? De representativiteit van partijleden onderzocht. In B. Wauters (ed.), *Wie is nog van de partij? Crisis en toekomst van partijleden in Vlaanderen*. Leuven, Acco: 23-42.

Figuur 22: Aandeel stemmen per kandidaat per stand in de partij (tweede ronde)

Verder werden verschillende inhoudelijke patronen gevonden die in de eerste ronde ook al deels naar voren gekomen waren, zij het dat ze hier nog iets scherper naar voren komen.

Figuur 23: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de kansverhouding weergeeft om voor Coens (i.p.v. Mahdi) te stemmen in de tweede ronde

Coens scoorde duidelijk beter bij rechtse leden (bolletjes i.v.m. inhoudelijke thema's in figuur van logistische regressie staan allemaal ter rechterzijde van de nul-lijn): zijn kiezers

waren kritischer op vlak van migratie, lieten milieu niet doorwegen ten opzichte van economische overwegingen, waren minder gewonnen voor een uitbreiding van euthanasie en dachten sociaaleconomisch rechtser. Het is beetje contradictorisch dat een thema waarop Coens zich nogal geprofileerd had, met name het communautaire thema, een thema is waarop geen opdeling tussen beide kandidaten te zien is.

Technische informatie

Alle individuele hoofd- en bij-leden van CD&V die stemrecht hadden voor deze voorzittersverkiezingen én wiens emailadres in het bezit was van de partij werden uitgenodigd om deel te nemen aan onze enquête. Dit waren in totaal 24.869 leden.

De uitnodigingen werden per email verstuurd en de enquête kon enkel online ingevuld worden. CD&V stond enkel in voor het versturen van deze uitnodigingen. Ons onderzoeksteam heeft op geen enkel moment toegang gehad tot het ledenbestand. En omgekeerd heeft de partij geen toegang tot de dataset met antwoorden.

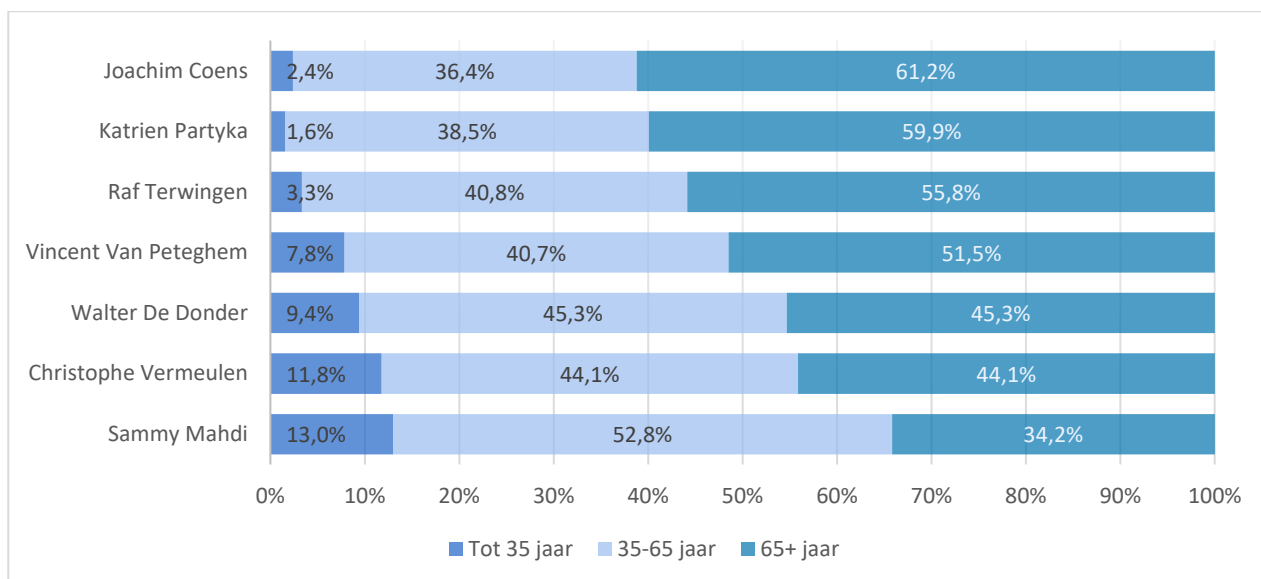
Voor de eerste ronde werd een uitnodiging verstuurd op 6 november 2019 en een reminder aan diegenen die toen nog niet geantwoord hadden op 15 november 2019. In totaal vulden 2.657 respondenten de vragenlijst in.

Omdat we (buiten stemgedrag) geen gegevens hebben over de volledige populatie die effectief zijn stem uitbracht, is het moeilijk om de kwaliteit van deze steekproef te beoordelen. Wel is het zo dat in vergelijking met de volledige populatie CD&V-leden 65-plussers evenredig vertegenwoordigd zijn in de steekproef, terwijl vrouwen ondervertegenwoordigd zijn. De enige informatie die er is over de populatie stemmers is hun stemgedrag. We hebben de observaties in onze steekproef dan ook gewogen op basis van de uitgebrachte stemmen voor iedere kandidaat. Deze gewichten varieerden van 0,7580 tot 1,2738.

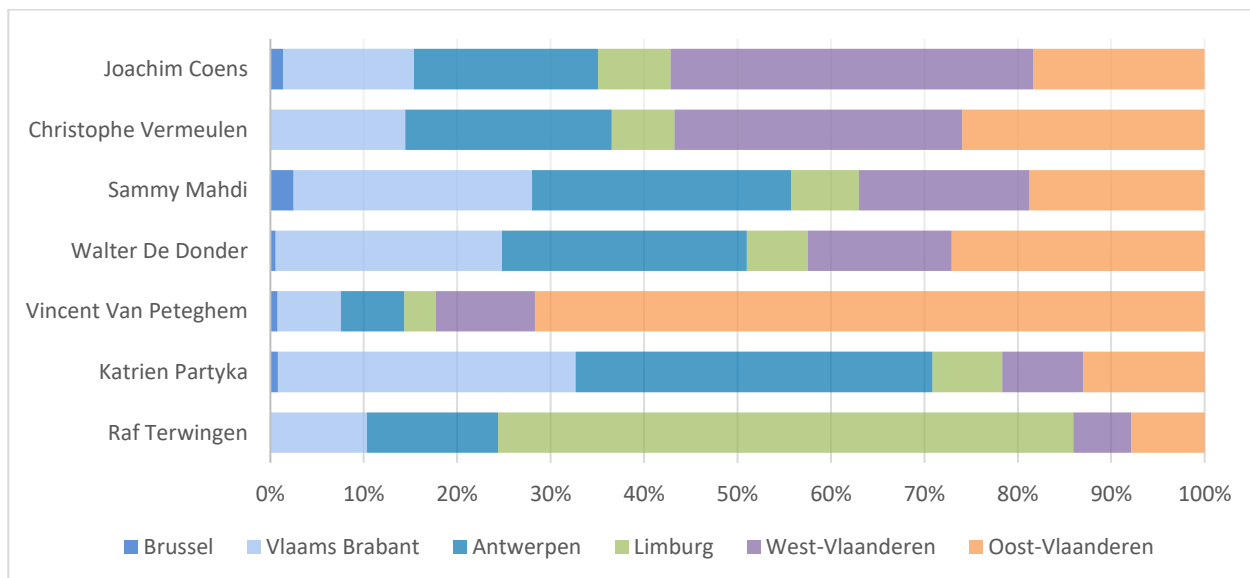
Voor de tweede ronde werden de respondenten die deelnamen aan de eerste ronde (en enkel zij) opnieuw uitgenodigd. De uitnodiging werd verstuurd op 26 november 2019 en een reminder op 3 december 2019. In de tweede ronde waren er 1.644 respondenten. Ook hier werd gewogen op basis van stemmenaandelen voor de kandidaten, met gewichten tussen 0,8462 en 1,1910.

Bijlagen

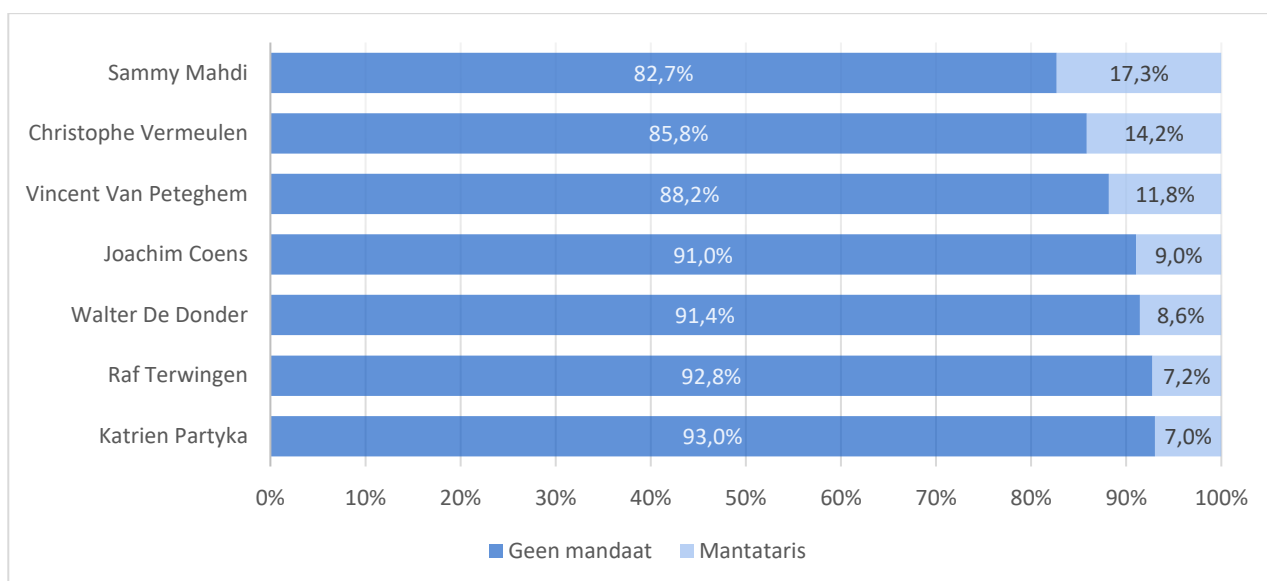
Figuur 1bis: Leeftijdverdeling per kandidaat (eerste ronde)

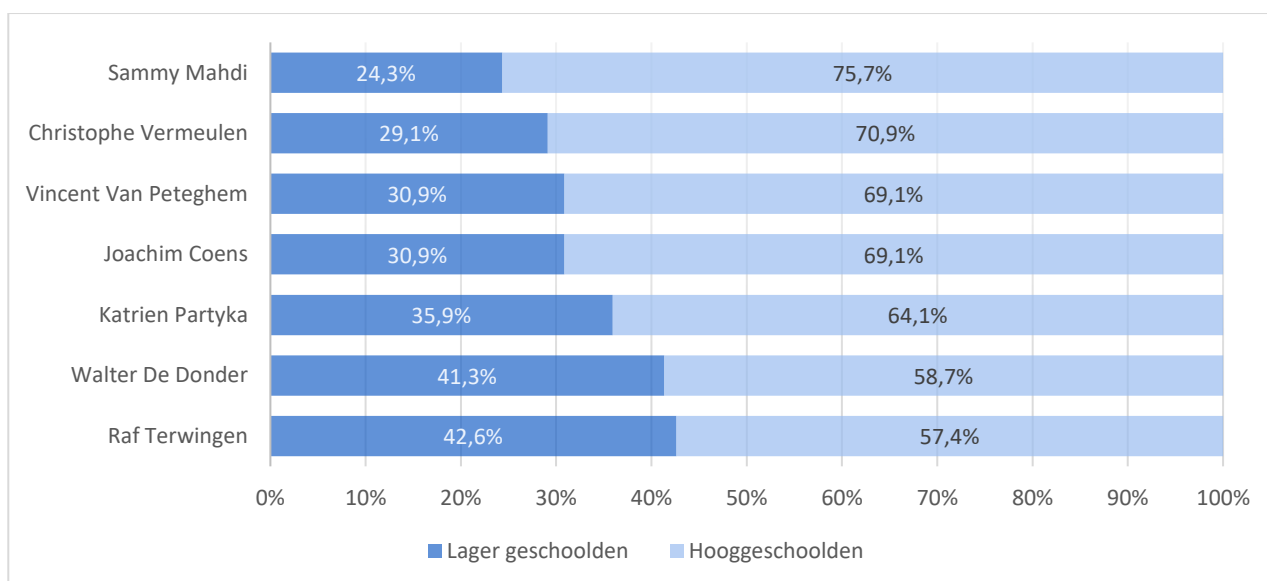
Figuur 2bis: Verdeling per provincie per kandidaat (eerste ronde)

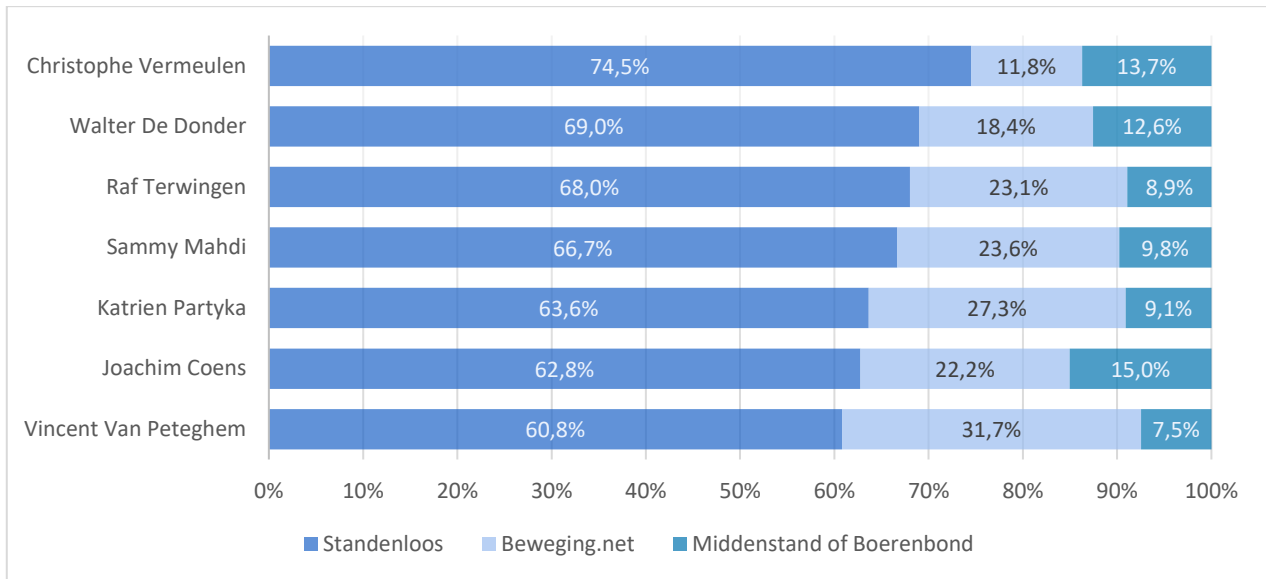
Figuur 3bis: Verdeling van (niet-)mandatarissen per kandidaat (eerste ronde)

Figuur 4bis: Verdeling per scholingsgraad per kandidaat (eerste ronde)

Figuur 5bis: Verdeling per stand per kandidaat (eerste ronde)

Figuur 6bis: Aandeel mannelijke en vrouwelijke stemmen per kandidaat (eerste ronde)

